

3
4 **วิถีเพศภาวะ: เสริมพลังสุขภาวะครอบครัว**5 **(Gender Approach: Family Health Empowerment)**

6
7 การใช้กรอบแนวคิด และการดำเนินการที่เรียกว่า “วิถีเพศภาวะ” ไปเสริมพลังครอบครัว โดยทำให้เกิดความ
8 ตระหนักรู้ถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ ด้วยการใช้กระบวนการหรือแนวคิดที่ทำให้เกิดความไม่เสมอ
9 ภาคและไม่เป็นธรรมทางเพศ สร้างแนวคิดและวิธีการใหม่ที่ใช้พลังความเสมอภาคและเป็นธรรมทางเพศของ
10 ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และผู้หลากหลายทางเพศ เพื่อให้ครอบครัวมีสุขภาวะ ความมั่นคง และสงบสุข

11 สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบสอง

12 ได้พิจารณารายงาน เรื่อง วิถีเพศภาวะ: เสริมพลังสุขภาวะครอบครัว*

13 *ตระหนักว่า* ปัจจุบันครอบครัวไทยมีหลายประเภท และสมาชิกครอบครัวต่างกลุ่มช่วงอายุ มีบทบาท
14 หลากหลายแตกต่างจากเดิม ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกอบสร้างเพศ
15 ภาวะ ความแตกต่างของประเภทครอบครัว ชชาติพันธุ์ ศาสนา และกลุ่มช่วงอายุของสมาชิกครอบครัว ส่งผล
16 ต่อแนวคิด วิธีการเลี้ยงดูสมาชิก และความสัมพันธ์ในครอบครัว นำมาสู่การใช้วิถีเพศภาวะเป็นกรอบคิดและ
17 หลักการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาวะครอบครัว

18 *กังวลว่า* คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงอิทธิพลของเพศภาวะที่มีต่อสุขภาวะของสมาชิก และ
19 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว บางส่วนเห็นว่าการปรับเปลี่ยนเพศภาวะทำให้ครอบครัวแตกแยก ปัจจุบัน
20 การดำเนินงานของรัฐ เช่น นโยบาย มาตรการ หรือการดำเนินงานที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะยังมี
21 น้อย และขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้บุคลากรหน่วยงานภาครัฐยังต้องการความรู้ และทักษะการ
22 วิเคราะห์เพศภาวะ มาใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และกำหนดแนวทางดำเนินงาน ประกอบกับการบังคับ
23 ใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้เพศภาวะของสมาชิกในครอบครัวไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเสมอภาค
24 (equity) และเป็นธรรม (fairness) ส่งผลต่อสุขภาวะของสมาชิกครอบครัว และสุขภาวะครอบครัว

25 *รับทราบว่า* หน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคหญิงชาย
26 (Gender Focal Point หรือ GFP) มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ แต่การผลักดันนโยบาย มาตรการ หรือการ
27 ดำเนินงานที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะยังมีน้อย และขาดความต่อเนื่อง ขณะที่ภาคประชาสังคม
28 ดำเนินงานเพื่อแก้ไข เยียวยาปัญหาอันเนื่องมาจากเพศภาวะ ยังต้องการการสนับสนุนอย่างจริงจัง และ
29 ต่อเนื่องจากภาครัฐ

30 *ชื่นชมว่า* หน่วยงานภาคประชาสังคม และวิชาการจำนวนมากได้ดำเนินงานอย่างมีความ
31 ละเอียดอ่อนทางเพศภาวะเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล และครอบครัวอันเนื่องมาจากความไม่เสมอ
32 ภาค และไม่เป็นธรรมทางเพศของผู้หญิง และผู้หลากหลายทางเพศ มีองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่สามารถ
33 นำมาถอดบทเรียนได้

* เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๒ / หลัก ๒

1 หวังไว้ว่า หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ และสวัสดิการสังคมขาดฐานข้อมูลจำแนกเพศที่
2 ครบถ้วน และข้อมูลครอบครัวแยกประเภทอย่างเป็นปัจจุบัน บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องขาดองค์ความรู้ที่จะ
3 ใช้วิธีเพศภาวะในการเสริมพลังสุขภาวะครอบครัว จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง
4 เกี่ยวกับเพศภาวะ เพื่อใช้ให้บริการสุขภาพ และสังคมมีความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ

5 เห็นว่า การทำให้สังคมตระหนักรู้ว่าความเสมอภาค และความเป็นธรรมทางเพศ เป็นภารกิจของทุก
6 ภาคส่วนที่ต้องดำเนินการอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง การทำให้ครอบครัวใช้วิธีเพศภาวะปมเพาะสมาชิก
7 ครอบครัวให้มีความยืดหยุ่นในบทบาท และให้คุณค่าต่อทุกเพศอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมได้ด้วยการสร้าง
8 ความตระหนักรู้โดยใช้กระบวนการใหม่นั้น ครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง
9 ต้องดำเนินงานต่าง ๆ อย่างมีความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะ โดยมุ่งให้เกิดสุขภาวะครอบครัว ลดความ
10 เหลื่อมล้ำหรือจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคอันเนื่องมาจากเพศภาวะ ส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมใน
11 สังคม จึงจะหนุนเสริมพลังครอบครัวให้มีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน

12 จึงมีมติดังต่อไปนี้

13 ๑. ขอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ส่งเสริมให้ครอบครัวปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการการเลี้ยงดูเด็กและ
14 เยาวชน

15 ๑.๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบัน
16 ครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต และกระทรวงวัฒนธรรม
17 โดยศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะ
18 ของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็ก และเยาวชน ในเรื่องเพศภาวะกับสุขภาวะของ
19 สมาชิกในครอบครัว โดยใช้กระบวนการใหม่ให้เกิดรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่มีความละเอียดอ่อน
20 ทางเพศภาวะ รวมทั้งการจัดกิจกรรมครอบครัวที่ส่งเสริมการให้คุณค่ากับทุกเพศอย่างเสมอภาค และ
21 เป็นธรรมทางเพศ

22 ๑.๒ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาล องค์การบริหารส่วน
23 จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริม
24 วัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้มีกระบวนการสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้นำชุมชน ให้เห็น
25 ผลกระทบที่เกิดจากความไม่เสมอภาค และไม่เป็นธรรมทางเพศที่มีต่อสุขภาวะครอบครัว สร้างโครงการ
26 ส่งเสริมให้ชุมชนสร้างสรรค์กิจกรรมที่สนับสนุนครอบครัวให้คุณค่ากับทุกเพศอย่างเสมอภาค มีความยืดหยุ่น
27 และยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทหญิง ชาย และผู้หลากหลายทางเพศ

28 ๒. ขอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้ ดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อสังคม

29 ๒.๑ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
30 ขั้นพื้นฐาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ
31 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการศึกษาทุกระดับให้บูรณาการความรู้เรื่องเพศภาวะเข้าในหลักสูตร สื่อการสอน
32 และเสริมสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้สนับสนุนความเสมอภาค และเป็นธรรมทางเพศ

33 ๒.๒ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
34 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เสริมความเข้มแข็งในการสร้างสื่อสาธารณะที่เน้น
35 ความเสมอภาค และเป็นธรรมทางเพศ

๒.๓ องค์กรสื่อต่าง ๆ โดยกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ องค์กรกระจายเสียง และแพรภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท) รวมทั้งสมาคมวิชาชีพสื่อที่มีบทบาทในการกำกับดูแลงานด้านสื่อ ผลักดันให้องค์กรสื่อต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ ผลิตสื่อที่ไม่นำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะการตีตรา ไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และสนับสนุนการสร้างความตระหนักให้สังคม เคารพความแตกต่างหลากหลายในมิติเพศภาวะ

๓. ขอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้พัฒนาฐานข้อมูล องค์กรความรู้ และการจัดการความรู้

๓.๑ กระทรวงสาธารณสุข โดย สำนักงานปลัดกระทรวงฯ และกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงฯ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนา ฐานข้อมูล หรือเชื่อมโยงข้อมูลให้มีการแยกเพศที่ระบุหญิง ชายและผู้หลากหลายทางเพศ รวมทั้งประเภท ครอบครัวไทยที่หลากหลาย และดำเนินงานจัดการความรู้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมสุขภาวะครอบครัว

๓.๒ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยสถาบันอุดมศึกษาของ รัฐ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งเงื่อนไขการให้ทุนโครงการต่าง ๆ ทางด้านสังคม ชุมชน ครอบครัว และสุขภาพว่าต้องแสดงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะในกระบวนการวิจัย

๔. ขอให้หน่วยงานดังต่อไปนี้พัฒนาทักษะบุคลากรภาครัฐ

๔.๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว และสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ทุกกระทรวง พัฒนาบุคลากรให้มีความตระหนักรู้ในเรื่องเพศภาวะ มีทักษะในการวิเคราะห์และบูรณาการมิติเพศภาวะไว้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการ

๔.๒ ทุกกระทรวงที่มี GFP กำหนดตัวชี้วัดความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะอย่างชัดเจน เพื่อกำหนดแผนการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศของทุกหน่วยงาน โดยมีการบูรณาการมิติเพศ ภาวะสำหรับกลุ่มเป้าหมายทั้งบุคลากรภายในกระทรวง ภายนอกกระทรวง และประชาชน ทั้งนี้ ควรให้มีการ แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งควรรายงานผลต่อสาธารณะอย่าง ต่อเนื่อง สม่าเสมอ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๔.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการสุขภาพทั้งระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Center หรือ OSCC) สนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับ ทุกวิชาชีพมีความเข้าใจ เรื่องเพศภาวะ วิถีเพศภาวะ สามารถจัดบริการสุขภาพและประเมินผลบริการทุกระดับได้อย่างมีความ ละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คำปรึกษา จิตบำบัด จิตสังคมบำบัด ครอบครัวบำบัด บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ มีฐานข้อมูลแยกเพศหญิง ชาย และผู้หลากหลายทางเพศ เพื่อใช้วิเคราะห์เพศ ภาวะ และออกแบบบริการสุขภาพที่มีความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ และกำหนดเป็นตัวชี้วัดการให้บริการ

๕. ขอให้หน่วยงานภาครัฐเพิ่มความร่วมมือและสนับสนุนภาคประชาชน ประชาสังคม เช่น มูลนิธิ สมาคม เครือข่าย กลุ่มองค์กร ชมรมต่าง ๆ ใช้วิถีเพศภาวะขับเคลื่อนให้เกิดความเสมอภาค และเป็นธรรม ทางเพศในครอบครัว และสังคมอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

- 1 ๖. ขอให้ทุกพรรคการเมืองประกาศนโยบายเพื่อให้ทุกเพศได้รับการรับรองอย่างเสมอภาค และ
- 2 เป็นธรรมในทุกมิติ รวมทั้งกำกับ ติดตามให้มีการใช้นโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3 ๗. ขอให้ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพ
- 4 แห่งชาติครั้งที่ ๑๔